

85

FI

FACTS

Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto

ISSN 1681-2774

Työtapaturma- ja työterveysriskien arviointi, poistaminen ja tehokas vähentäminen

Tiivistelmä viraston raportista

Johdanto

Onnistuneen työterveyden ja työturvallisuuden hallinnan perustana on riskinarviointi. Sen avulla voidaan myös vähentää työtapaturmia ja työperäisiä sairauksia. Hyvin toteutetun riskinarvioinnin avulla ei ainoastaan paranneta työturvallisuutta ja työterveyttä, vaan myös yrityksen tuottavuutta.

Raportti liittyy tiiviisti Euroopan "Terveellinen työ" -kampanjaan 2008–2009, jonka teemana on riskinarviointi. Se sisältää tietoa onnistuneista toimenpiteistä riskien poistamiseksi tai vähentämiseksi erilaisilla työpaikoilla. Raportti on suunnattu niille henkilöille, jotka ovat vastuussa riskinarviointien suorittamisesta työpaikoilla ja päättävät ehkäisutoimista.

Olemme koonneet yhteen 18 esimerkkitapausta ja seitsemän tilannekuvausta (lyhyempiä tapauksia) eri toimialoilta ja talouden eri sektoreilta Euroopassa. Niissä kuvaillaan, miten eri yritykset arvioivat riskejä ja huolehtivat riskinarvioinnista. Joissakin yrityksissä havaitut riskitekijät poistetaan, toisissa riskejä pyritään tehokkaasti vähentämään. Toimet riskien arvioimiseksi ja niiden hallitsemiseksi ovat siirrettävissä samankaltaisille työpaikoille ja toimialoille sekä EU:n muihin jäsenvaltioihin. Ne on tietenkin mukautettava jokaisen teollisuudenalan tai työpaikan erityisolosuhteiden mukaan.

Raportin keskeiset päätelmät

On olemassa riskejä, jotka ovat kokonaan vältettävissä tai jotka voidaan poistaa. Jäljelle jääneet riskitekijät arvioidaan silloin alhaisiksi tai jopa olemattomiksi. Raportissa esitetään eri tapoja tällaisten tulosten saavuttamiseksi. Esimerkkitapauksissa kuvaillaan sähkövirtaan, käsin tehtävään työhön, vaarallisten aineiden käsittelyyn ilman suojavälineitä tai melulle altistumiseen liittyviä riskejä.

Tapauksissa, joissa riskien täydellinen poistaminen ei ole mahdollista, esitettyjen toimien tavoitteena on riskien torjunta jo niiden alkuvaiheessa, eli ehkäisutoimet kohdistuvat riskin lähteisiin. Tuloksena on yleensä riskitason merkittävä aleneminen. Raportissa kuvaillaan saavutettuja tuloksia seuraavilla aloilla: tapaturmien ehkäisy, työjärjestelyt, pölylle, sahapuruille tai sähkömagneettisille kentille altistuminen.

Onnistumisen perustekijät

Raportissa mainitaan seuraavat tehokkaaseen riskinarviointiin vaikuttavat tekijät:

Kuva: Matti Saari, Skanska Finlandin luvalla

- Yksityiskohtainen riskinarviointi on looginen edellytys riskien tehokkaalle poistamiselle/vähentämiselle.
- Keskeisen ja päätösvoimaisen ryhmän (esimerkiksi osasto, työntekijöiden ohjausryhmä, työnantaja) vahva motivaatio. Hankkeen alullepanijoiden vahva motivaatio riskien tai yksittäisen riskin hallintaan. Organisaation tai sen ulkopuolella olevien muiden tahojen ei pitäisi suhtautua asiaan torjuvasti.
- Johdon tuki on olennaista, jotta voitaisiin varmistaa hankkeelle välttämätön rahoitus, henkilöstö, välineet yms. Keskeisten toimijoiden, kuten työntekijöiden, henkilöstöosaston, talousosaston, työsuojeluvastaavien yms., mukanaolo on tärkeää. Erityisesti työntekijöitä on kannustettava ja heidät on saatava mukaan heti alusta. On tärkeää, että he ovat mukana sekä riskien arvioinnissa että ratkaisujen määrittämisessä ja niiden toteutuksessa. Työntekijöiden käytännön kokemusta, yksityiskohtaista tietämystä ja ammatillista pätevyyttä tarvitaan, kun kehitetään toimivia ennaltaehkäisyn menetelmiä.
- Tietoa muista mahdollisista ja tehokkaista ratkaisuista, parhaista käytännöistä ja tieteellisistä tai teknisistä innovaatioista kootaan yhteen ja analysoidaan tarkoin.
- Ilmapiiriin riskinarviointiryhmässä pitäisi olla luottavainen ja yhteistyöhenkinen.
- Suojatoimien täytäntöönpanoa estäviä tekijöitä ei pitäisi olla, esimerkiksi
 - taloudellisia esteitä, kuten rahoituksen puuttuminen tai kustannus-hyödyn arvioiminen kielteiseksi
 - käytettävien ratkaisujen, kuten vaihtoehtoisten tekniikoiden, koneiden tai työprosessien, puuttuminen

- kielteisiä vaikutuksia muihin (työntekijöihin, osastoihin) siirtämällä riski toiselle alueelle.

Muita onnistumiseen vaikuttavia tekijöitä

Onnistumiseen vaikuttavien ensisijaisten ja tarkasteltujen tapaus-ten yhteisten osatekijöiden lisäksi on muita tekijöitä, jotka kannus-tavat toimijoita tekemään vielä enemmän keskivertotason huomattavasti ylittävien tulosten saavuttamiseksi. Näitä tasoa edelleen korottavia tekijöitä ovat esimerkiksi

- pyrkimys saavuttaa paras tulos omalla sektorilla; olla mahdolli-simman hyvä; parantaa yrityksen imagoa; parantaa työsuojelun imagoa yrityksessä
- pyrkimys luoda omalle työyksikölle (tai riskeille altistuville työn-tekijöille) keskeinen asema työnkulussa
- sairauslomalla olevien työntekijöiden sijaisten palkkaamiseen liittyvät ongelmat
- työyhteisön kyky ja valmius tunnistaa (ja kehittää) tehokkaita ratkaisuja
- mahdollisuus ottaa käyttöön yksinkertaisia ratkaisuja suurien riskien osalta
- käytössä olevien riskejä ehkäisevien tai työsuojelumenetelmien asianmukainen valvonta (eli käytetäänkö niitä, toimivatko ne, ovatko ne riittäviä)
- mahdollisuus saada ulkopuolista tukea vaikeiden ja monimut-kaisten ratkaisujen osalta
- pyrkimys vähentää työtapaturmiin ja sairauksiin liittyviä kustan-nuksia erityisen riskialttiiden ammattien tai alojen osalta.

Jos nämä lisätekiöt yhdistetään perustekijöihin, riskit vähenevät mitä todennäköisimmin voimakkaasti tai poistuvat jopa koko-naan.

Useimmissa tarkasteltavina olleissa tapauksissa on käytetty erilais-ten riskejä ehkäisevien menetelmien yhdistelmää (riskien torjunta niiden syntyvaiheessa, uusien tekniikoiden käyttöönotto, työntekijöiden ohjeistaminen jne.). Näiden toisiinsa vaikuttavien mene-telmien soveltaminen käytännössä on keskeinen onnistumiseen vaikuttava tekijä.

Asianmukaisen riskinarvioinnin suorittamisen hyödyt

Asianmukaisen ja yksityiskohtaisen riskinarvioinnin tekemisen ja riskien poistamisen tai merkittävän vähentämisen hyödyt työpai-kalla ovat seuraavat:

- Saadaan terveelliset ja turvalliset työpaikat (vähemmän saira-uslomia, henkilöstön pienempi vaihtuvuus, motivoitunut hen-kilöstö, vähemmän valituksia, parempi työympäristö, vähem-män melun, väärin työasentojen tai lämpötilan aiheuttamaa epämukavuutta jne.).
- Työtapaturmista tai työperäisistä sairauksista johtuvat kustan-nukset laskevat.

- Joissakin tapauksissa uudesta ratkaisusta aiheutuvat kokonais-kustannukset ovat vähäisempiä kuin aikaisemman ratkaisun/tilanteen kustannukset.
- Toteutetut muutokset (työpaikan uudelleenjärjestelyt, uudet tai työhön mukautetut koneet, uudet työprosessit) eivät ole pelkästään turvallisempia ja terveellisempiä, vaan myös tehok-kaampia ja tuottavampia.
- Sovellettavaa ratkaisua voi hyödyntää laajempi joukko työntekijöitä (koska suoritukseen ei enää tarvita esimerkiksi yhtä paljon fyysistä voimaa).

Järjestelmällinen riskinarviointi parantaa näin ollen työpaikan turvallisuutta ja yrityksen suoritusta yleisellä tasolla.

Tapaustutkimus – Neulanpistotapaturmat – sairaalat Baden-Württembergissä

Hankkeessa otettiin käyttöön uusia suojarusteita ja annettiin koulutusta tavoitteena vähentää sairaalahenkilökunnan neulan-pistotapaturmia. Kahdentoista kuukauden sisällä neulanpistota-paturmien määrä oli nolla (0) tapaturmaa.

Tapaustutkimus – Käsin siirrettävien raskaiden taakkojen vähentäminen – Azimut Yachts

Alustavassa arvioinnissa, jossa tarkasteltiin raskaiden taakkojen käsin siirtämistä, huomattiin, että erityisesti akselien kokoamisessa esiin-tyi ongelmia. Jotta tähän työvaiheeseen liittyviä riskejä voitaisiin vähentää, otettiin käyttöön työntökärryt. Tämä toimenpide muutti asennuskäytäntöä ja vähensi taakkojen käsin siirtämistä.

Mistä raporttia saa?

Raportti on saatavilla kokonaisuudessaan englanniksi viraston sivustolla seuraavassa osoitteessa: <http://osha.europa.eu/en/publications/reports/TEWE09001ENC/view>

Tämä tiedote on saatavilla kaikille EU-kielille käännettynä seuraa-vassa osoitteessa: <http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets>

Lisätietoja

”Terveellinen työ – yhteinen etu!” on Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston (EU-OSHA) vuosien 2008/2009 eurooppa-lainen riskinarviointikampanja, johon osallistuu yli 30 maata, mukaan lukien kaikki EU:n jäsenvaltiot. Tämä tiedote on laadittu kampanjaa varten.

Muita saman sarjan tiedotteita riskinarvioinnista saa seuraavasta osoitteesta: <http://osha.europa.eu/topics/riskassessment>.

Tätä tietolähdettä päivitetään ja kehitetään jatkuvasti.

<http://hw.osha.europa.eu> on suora linkki eurooppalaiseen kam-panjaan.

Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, ESPANJA

P. +34 944794360, f. +34 944794383

Sähköposti: information@osha.europa.eu

© Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto. Jäljentäminen on sallittua, kunhan lähde mainitaan. Printed in Belgium, 2009

